

FACTORII IMPLICAȚI ÎN FORMAREA PERSONALITĂȚII DE TIP BIG FIVE LA ADOLESCENȚI

*Andreea Cristina Pleșea, drd.,
psiholog clinician și psihoterapeut integrativ,
cabinet Individual de Psihologie, București,
Igor Racu, prof. univ., dr. hab.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

THE FACTORS INVOLVED IN THE FORMATION OF THE BIG FIVE TYPE PERSONALITY IN ADOLESCENTS

*Andreea Cristina Pleșea, PhD student,
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
Clinical psychologist and integrative psychotherapist, București
ORCID: 0000-0003-3977-1059
andreea_palada@yahoo.com
Igor Racu, Dr. Hab., Univ. Prof.,
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
ORCID: 0000-0001-8143-4908
iracu64@yahoo.com*

CZU: 159.923.2

DOI: 10.46727/c.v1.24-25-03-2023.p79-85

Abstract. This article aims to highlight the factors that have a significant impact on the development of the Big Five personality type in adolescents. In order to investigate the research problem, the Friedman Emotional Maturity Scale and the Big Five - Minulescu Questionnaire were applied to a sample of 220 adolescents, aged between 14 and 17, from urban and rural areas, divided into two categories, on age ranges. The obtained results show the fact that starting from the existing relationship between emotional maturity and the level of development of personality factors, it was found that the differences in gender, age and social context (environment of origin) of the investigated adolescents influence the development of personality differently in the case of a reduced emotional maturity, compared to a middle level of emotional maturity.

Keywords: personality development, personality factors, Big Five, adolescents, emotional maturity.

Perioada adolescentină reprezintă un subiect privilegiat și controversat, reflectat în numeroase discipline socio-umane. Munteanu A. afirmă că această etapă de vârstă este marcată de o dezvoltare complexă și minuțioasă, definită prin procesul de consolidare a structurilor de personalitate [3]. Potrivit lui M. Golu, personalitatea este un sistem sociocultural extrem de complex, auto-organizat, care este condus din punct de vedere biologic, având o dinamică unică și o capacitate de a se organiza intern [2]. Alcătuirea fundamentală a personalității poate fi caracterizată prin cinci factori cheie, numiți, „Big five”. Cercetările conchid că prezumția conform căreia cinci factori proveniți din teoriile lui Eysenck și Cattell sunt cruciali pentru structura personalității a fost validată prin investigații suplimentare de analiză factorială. Prin urmare, Big-Five schimbă focalizarea cercetării personalității de la analitic la sintetic (de la descrierea și studierea personalității folosind un număr apreciabil de termeni la descrierea și studierea acesteia în termeni reduși și aproape similari), servind ca o cale de mijloc (acceptabilă) între extremele opuse ale lui Cattell și Eysenck[4]. În literatura de specialitate, conceptul de maturitate emoțională este descris ca abilitatea de înțelegere și reglare a emoțiilor, precum și ca

acțiune de integrare a convingerilor și trăirilor, care influențează capacitatea unei persoane de a face față provocărilor din mediul exterior pentru o bună adaptare în viață. Conform lui Anand, Kunwar și Kumar, maturitatea emoțională are un rol semnificativ în modelarea personalității și a comportamentului unei persoane, îmbunătățind relațiile interpersonale și sentimentul de valoare de sine [1].

Obiectivul principal al cercetării realizate a urmărit modul în care diferențele de gen, de vârstă și de context social (mediu de proveniență) modifică relația pozitiv puternică existentă între maturitatea emoțională și nivelul de dezvoltare al factorilor de personalitate (model Big Five).

Ipoteza cercetării este presupunerea că există diferențe în relația dintre maturitatea emoțională și nivelul de dezvoltare al factorilor de personalitate în funcție de gen, vârstă și mediul de proveniență.

Lotul de cercetare a fost compus din 220 adolescenți cu vârste cuprinse între 14 și 17 ani, atât din mediul urban, cât și din mediul rural. Pentru investigarea maturității emoționale și a profilului de personalitate, am utilizat Scala de maturitate emoțională Friedman și Chestionarul Big Five – Minulescu.

Pentru început, vom prezenta rezultatele privind nivelul maturității emoționale în funcție de vârsta subiecților și modul de grupare a nivelurilor de maturitate emoțională.

Nivelurile maturității emoționale au fost grupate în felul următor: nivel cu cel puțin maturitate emoțională medie a fost grupat în nivel mediu de maturitate emoțională și maturitate corespunzătoare, iar nivelul redus de maturitate emoțională - în cel mult tendința spre dezechilibru emoțional.

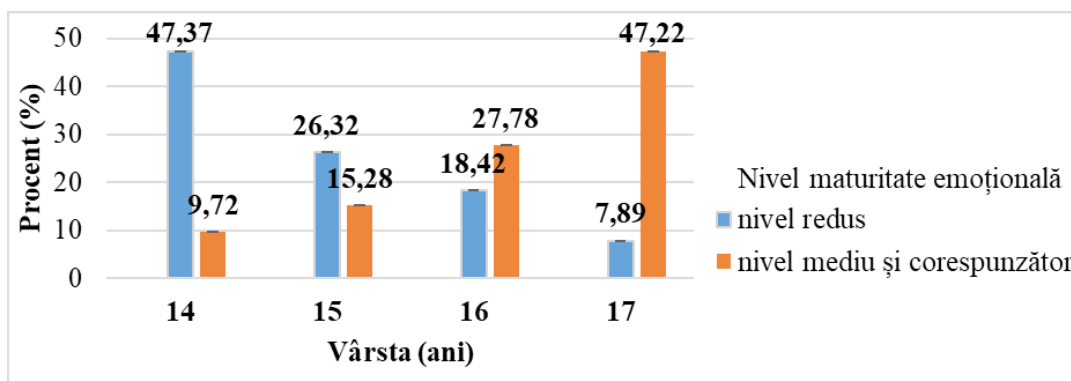

Fig. 1. Distribuția rezultatelor privind nivelul maturității emoționale în funcție de vârstă

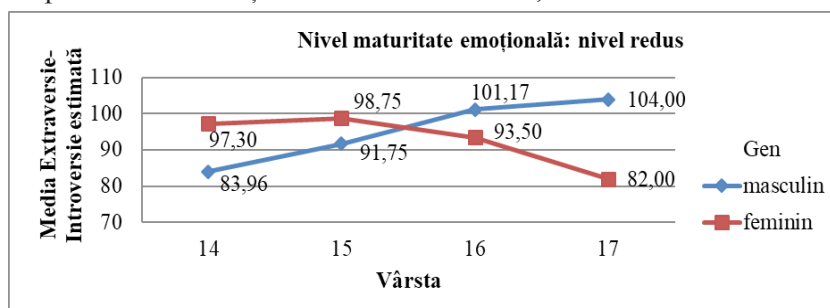
Datele din figura 1 referitoare la nivelul maturității emoționale în funcție de vârstă evidențiază creșterea nivelului de maturitate emoțională odată cu vârsta, corelația pozitivă fiind semnificativă statistic pentru o valoare a testului de corelație neparametrică Kendall tau=0.468 și $p < 0.01$, astfel nivelul de maturitate emoțională a celor două grupe de vârstă e diferit semnificativ, grupa de vârstă 14-15 ani fiind caracterizată de tendință spre dezechilibru emoțional, în timp ce grupa de vârstă 16-17 ani având ponderea unui nivel cel puțin mediu de maturitate emoțională.

Pentru variația scorurilor factorilor de personalitate BigFive (Extraversie, Maturitate, Agreabilitate, Conștiinciozitate, Autoactualizare) s-a aplicat analiza de regresie liniară folosind un model format din Maturitatea emoțională (Friedman) și factorii independenți (gen, vârstă, mediu de proveniență) separat pentru cele două niveluri ale maturității emoționale (maturitate redusă, maturitate cel puțin medie). Din rezultate obținute au fost selectați factorii de personalitate, extraversie, conștiinciozitate și autoactualizare, unde au fost evidențiate diferențe de profil, în funcție de variabilele gen, vârstă și mediul de proveniență.

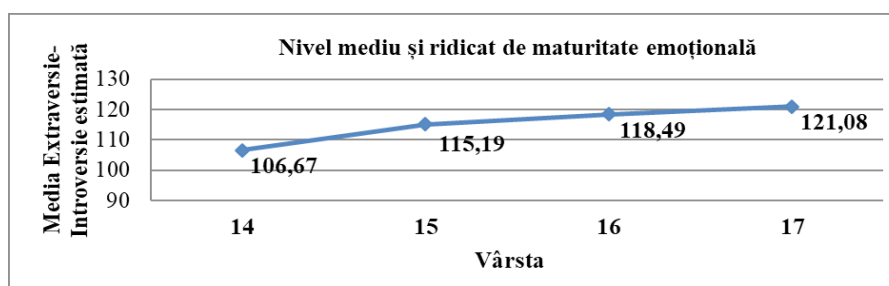
Tabelul 1. Rezultatele analizei de regresie liniară privind variația Extraversiei pe baza modelului multifactorial constituit din Maturitatea emoțională (Friedman) și factorii psiho-socio-demografici

Factor	B	β	Test semnificație participare		F	p	R2
			t	p			
Maturitate emoțională redusă							
Maturitate emoțională (Friedman)	0.45	0.050	0.32	0.749	2.91	0.027	0.141
Gen	5.64	0.204	1.82	0.073			
Vârstă	3.94	0.294	1.91	0.060			
Mediu de proveniență	-3.23	-0.112	-0.90	0.370			
Maturitate emoțională cel puțin medie							
Maturitate emoțională (Friedman)	4.40	0.500	6.80	0.001	15.37	0.001	0.307
Gen	0.88	0.037	0.52	0.603			
Vârstă	1.80	0.155	2.14	0.035			
Mediu de proveniență	1.87	0.075	1.05	0.296			

Notă: B – coeficientul ecuației de regresie, β - valoarea standardizată a coeficientului din ecuația de regresie, t -valoarea testului t privind semnificația statistică a participării factorului la modelul linear de regresie, F – testul privind semnificația statistică a modelului, R² – mărimea efectului modelului.

Fig. 2. Rezultatele la factorul Extraversie (ABCD-M) în funcție de genul și vârsta subiecților

În cazul adolescenților cu nivel redus de maturitate emoțională, modelul este semnificativ statistic ($F=2.91$; $p<0.05$) cu o capacitate redusă de aproximare a valorii Extraversiei pentru o mărime a efectului $R^2=0.141$, diferențierea fiind determinată de diferența de gen ($t=1.82$; $p=0.073$), în sensul că fetele au o Extraversie mai ridicată în medie cu 5.64 unități de scor decât băieții și diferența de vârstă ($t=1.91$; $p=0.060$) în sensul unui nivel mai ridicat de Extraversie în medie cu 3.94 de unități pentru fiecare diferență de un an.

Fig. 3. Rezultatele la factorul Extraversie (ABCD-M) în funcție de vârsta subiecților

În cazul adolescenților cu maturitate emoțională cel puțin medie, modelul este semnificativ statistic ($F=15.37$; $p<0.001$) cu o capacitate ridicată de aproximare a valorii Extraversiei pentru o mărime a efectului $R^2=0.307$, diferențierea fiind determinată de scorul maturității emoționale (Friedman) ($t=6.8$; $p<0.001$) pentru care la fiecare creștere de o unitate a abaterii standard se obține o creștere de 0.50 unități a mediei Extraversiei și de vârstă ($t=2.14$; $p<0.05$) pentru care o diferență de un an determină o creștere în medie cu 1.8 unități de scor. Scorurile ridicate la acest factor de personalitate reflectă tendința adolescentului de a fi sociabil, optimist, tolerant la schimbare și atras de lucruri stimulatoare.

Tabelul 2. Rezultatele analizei de regresie liniară privind variația Conștiinciozității pe baza modelului multifactorial constituit din Maturitatea emoțională (Friedman) și factorii psiho-socio-demografici

Factor	B	β	Test semnificație participare		F	p	R2
			t	p			
Maturitate emoțională redusă							
Maturitate emoțională (Friedman)	0.96	0.123.	0.91	0.368	9.49	0.001	0.348
Gen	-0.20	-0.009	-0.09	0.931			
Vârstă	5.81	0.501	3.75	0.001			
Mediu de proveniență	0.97	0.039	0.36	0.719			
Maturitate emoțională cel puțin medie							
Maturitate emoțională (Friedman)	4.43	0.501	7.51	0.001	26.13	0.001	0.429
Gen	-2.73	-0.115	-1.78	0.077			
Vârstă	3.74	0.322	4.87	0.001			
Mediu de proveniență	2.92	0.118	1.80	0.074			

Notă: B – coeficientul ecuației de regresie, β - valoarea standardizată a coeficientului din ecuația de regresie, t -valoarea testului t privind semnificația statistică a participării factorului la modelul linear de regresie, F – testul privind semnificația statistică a modelului, R^2 – mărimea efectului modelului.

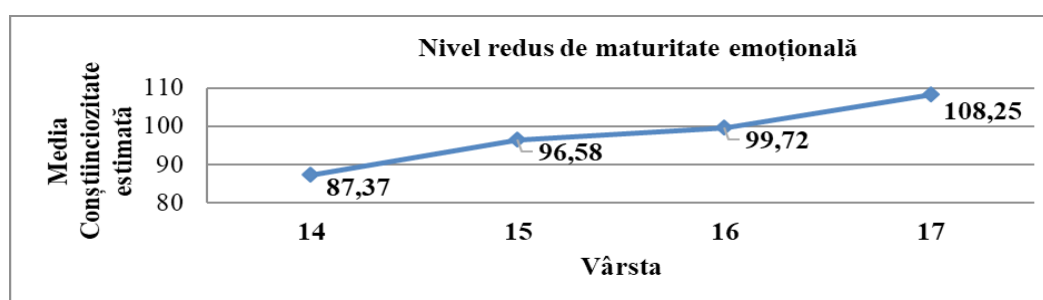

Fig. 4. Rezultatele la factorul Conștiinciozitate (ABCD-M) în funcție de vârsta subiecților

În cazul adolescenților cu nivel redus de maturitate emoțională, modelul este semnificativ statistic ($F=9.49$; $p<0.001$) cu o capacitate semnificativă de aproximare a valorii Conștiinciozității pentru o mărime a efectului $R^2=0.348$, diferențierea fiind determinată de diferența de vârstă ($t=3.75$; $p<0.001$), în sensul că o diferență de un an determină o creștere în medie cu 5.81 unități de scor a Conștiinciozității.

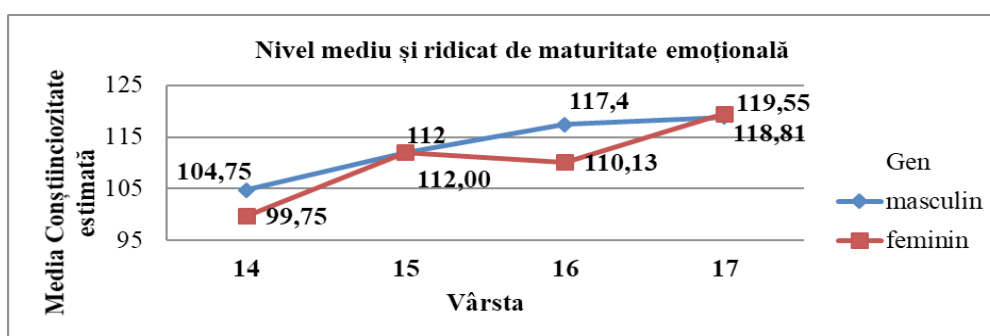

Fig. 5. Rezultatele la factorul Conștiințiozitate (ABCD-M) în funcție de genul și vârsta subiecților

În cazul adolescenților cu maturitate emoțională cel puțin medie, modelul este semnificativ statistic ($F=26.13$; $p<0.001$) cu o capacitate ridicată de aproximare a valorii Conștiințiozității pentru o mărime a efectului $R^2=0.429$, diferențierea fiind determinată de scorul maturității emoționale (Friedman) ($t=7.51$ $p<0.001$) pentru care la fiecare creștere de o unitate a abaterii standard se obține o creștere de 0.501 unități a Conștiințiozității. Participarea la limita semnificației statistice a determinat-o și diferența de gen ($t=-1.78$; $p=0.077$) în sensul unui nivel mai ridicat de Conștiințiozitate în cazul băieților în medie cu 2.7 unități de scor și a vârstei ($t=4.87$; $p<0.01$) pentru care o creștere de un an determină o creștere în medie cu 3.7 unități de scor. Scorul ridicat la acest factor caracterizează adolescenții ca fiind motivați să-și îmbunătățească relațiile cu cei din jur, organizați și acționând în moduri care se bazează pe circumstanțe reale, urmărindu-și obiectivele.

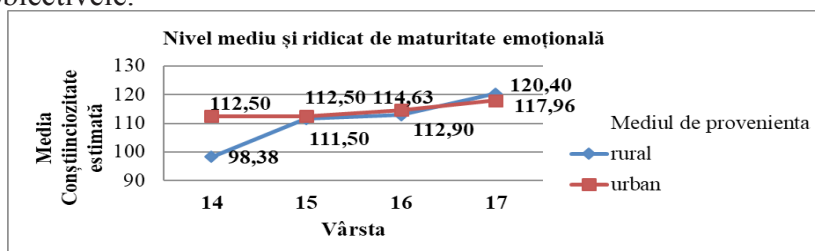

Fig. 6. Rezultatele la factorul Conștiințiozitate (ABCD-M) în funcție de vârsta și mediul de proveniență al subiecților

Diferența de mediu social, cu o participare la limita semnificației statistice ($t=1.80$) mai ridicat în cazul adolescenților din mediul urban în medie cu 2.9 unități de scor a Conștiințiozității.

Tabelul 3. Rezultatele analizei de regresie liniară privind variația Autoactualizării pe baza modelului multifactorial constituit din Maturitatea emoțională (Friedman) și factorii psiho-socio-demografici

Factor	B	β	Test semnificație participare		F	p	R2
			t	p			
Maturitate emoțională redusă							
Maturitate emoțională (Friedman)	-1.80	-0.246	-1.85	0.068	10.49	0.001	0.371
Gen	0.64	0.029	0.30	0.764			
Vârsta	8.09	0.748	5.70	0.001			
Mediu de proveniență	-1.57	-0.067	-0.63	0.528			

Maturitate emoțională cel puțin medie								
Maturitate (Friedman)	emoțională	3.23	0.413	5.56	0.001	14.41	0.001	0.293
Gen		2.94	0.140	1.97	0.05			
Vârstă		2.22	0.216	2.93	0.004			
Mediu de proveniență		4.03	0.183	2.52	0.013			

Notă: B – coeficientul ecuației de regresie, β - valoarea standardizată a coeficientului din ecuația de regresie, t -valoarea testului t privind semnificația statistică a participării factorului la modelul linear de regresie, F – testul privind semnificația statistică a modelului, R^2 – mărimea efectului modelului.

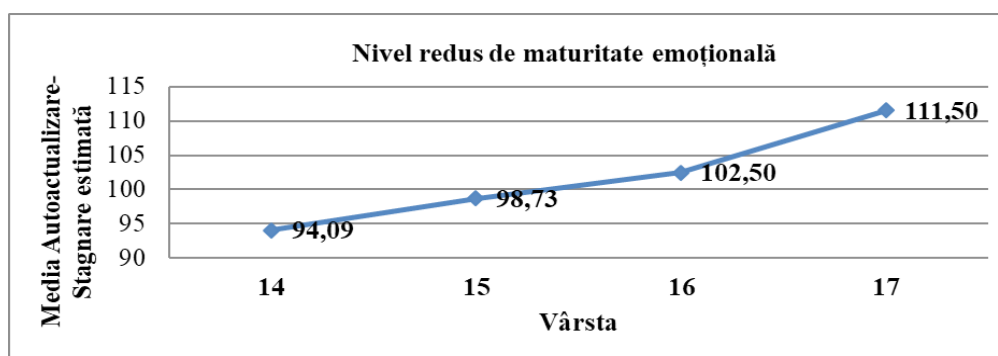

Fig. 7. Rezultatele la factorul Autoactualizare (ABCD-M) în funcție de vârsta subiecților

În cazul adolescenților cu nivel redus de maturitate emoțională, modelul este semnificativ statistic ($F=10.49$; $p<0.001$) cu o capacitate semnificativă de aproximare a valorii Autoactualizării pentru o mărime a efectului $R^2=0.371$, diferențierea fiind determinată de diferența de vârstă ($t=5.70$; $p<0.001$), în sensul că o diferență de un an determină o creștere în medie cu 8.1 unități de scor a Autoactualizării.

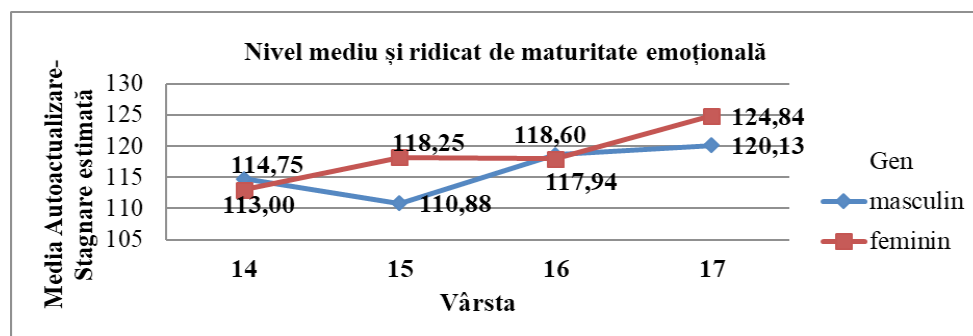

Fig. 8. Rezultatele la factorul Autoactualizare (ABCD-M) în funcție de vârsta și genul subiecților

În cazul adolescenților cu maturitate emoțională cel puțin medie, modelul este semnificativ statistic ($F=14.41$; $p<0.001$) cu o capacitate ridicată de aproximare a valorii Autoactualizării pentru o mărime a efectului $R^2=0.293$, diferențierea fiind determinată de scorul maturității emoționale (Friedman) ($t=5.56$ $p<0.001$) pentru care la fiecare creștere de o unitate a abaterii standard se obține o creștere 0.413 unități a Autoactualizării. Participarea semnificativă statistic a determinat și diferența de gen ($t=1.97$; $p=0.05$) în sensul unui nivel mai ridicat de Autoactualizare în cazul fetelor în medie cu 2.9 unități de scor, a vârstei ($t=2.93$; $p<0.01$), pentru care o creștere de un an determină o creștere în medie cu 2.2 unități de scor. Nivelul ridicat la acest factor indică un adolescent, care empatizează cu mai multă ușurință cu trăirile celorlalți, are o

dispoziție deschisă, poate să conțină afectiv alte persoane, este sensibil la problemele celorlalți și dornic de evoluție.

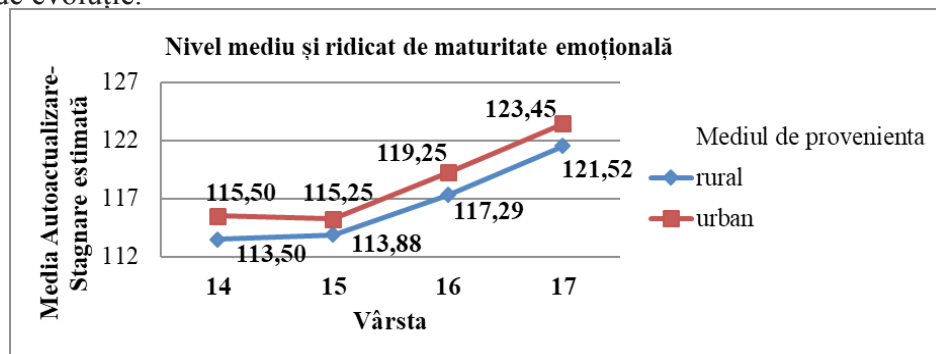

Fig. 9. Rezultatele la factorul Autoactualizare (ABCD-M) în funcție de vârsta și mediul de proveniență al subiecților

Diferența de mediu social, cu o participare semnificativă statistic ($t=2.52$; $p<0.05$) determină un nivel mai ridicat în cazul celor din mediul urban în medie cu 4 unități de scor a factorului Autoactualizare. Scorurile înalte caracterizează un adolescent, care abordează viața prin prisma motivațiilor de creștere personală, autonomie, inteligență, lucrând totodată pentru a-și îmbunătăți relațiile cu ceilalți.

Cu toate că cercetarea realizată a permis confirmarea ipotezei, au existat anumite limite, ținând cont de faptul că nu au fost măsurați toți factorii de personalitate (model Big Five), astfel, într-o viitoare cercetare urmează să se prezinte în detaliu concluziile cu privire la nivelul de dezvoltare al factorilor de personalitate în funcție de influența genului, vârstei și al mediului de proveniență al adolescenților.

Concluziile prezentei cercetări evidențiază faptul că vârsta reprezintă un factor major asupra relației dintre maturitatea emoțională și nivelul factorilor de personalitate, explicația fiind că pe măsură ce adolescenții înaintază în vârstă, datorită contextelor de viață, aceștia discriminează și înțeleg cu mai multă ușurință atât emoțiile proprii, cât și emoțiile și trăirile celor din jur, sunt empatici și receptivi la nevoile celor din jur, fapt ce contribuie la dezvoltarea personalității. Un alt factor de influență este reprezentat de diferențele de gen, constatându-se că fetele au obținut un nivel mai ridicat al factorilor extraversie și autoactualizare, iar adolescenții de gen masculin au obținut un nivel mai ridicat la factorul conștiințiozitate. În privința factorului de context social (mediu de proveniență) s-a observat că adolescenții din mediul urban au obținut un nivel ridicat al factorilor conștiințiozitate și autoactualizare.

BIBLIOGRAFIE

1. ANAND, A., KUNWAR, N., KUMAR, A. Impact of different factors on Emotional Maturity of adolescents of Coed-School. *Journal of Social Sciences*. 2014, 3 (11), p. 17-19. ISSN 2319-3565. doi: 10.12691/ajap-9-1-5.
2. GOLU, M. *Fundamentele Psihologiei*, Vol. 1, Ediția a V-a. București: Editura Fundației România de Măine, 2007. 832 p. ISBN 978-973-725-857-1.
3. MUNTEANU, A. *Psihologia copilului și adolescentului*. Timișoara: Augusta, 2003. 289 p. ISBN 973-9353-21-5.
4. ȚUȚU, M. *Psihologia Personalității*. București: Editura Fundației România de Măine, 2007. 180 p. ISBN 978-973-932-5.